

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Emil Jönsson*
 Härad: *Luggude* Adress: *Skaraborg*
 Socken: *Väsby* Berättat av: *Densamme*
 Uppteckningsår: *1941.* Född år *1861 i Väsby*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ljälvsbiografi (fort. fr. ^{M.} 7137)

Forts.
M. 7301.

<i>Vagnmakarlåda</i>	<i>s. 1-29</i>
<i>Beskrivning av vagnmakari- verkstad.</i>	<i>s. 5</i>
<i>Beskrivning av drängkammare</i>	<i>s. 5</i>
<i>Liggplatser o. sängkläder.</i>	<i>s. 5</i>
<i>Skiff, - försäljning och priser.</i>	<i>s. 9.</i>
<i>Handelvaror hämtades i Hälsingborg</i>	<i>s. 14</i>
<i>Tobak.</i>	
<i>Öknamn</i>	<i>s. 16, 24.</i>
<i>Pris på hattunge</i>	<i>s. 17</i>
<i>Bjöllopp</i>	<i>s. 25.</i>

(Etn.)

Ums. N. 148

" "
L. u. F. 27.

ACC. N:R. M. 7221:1-50.

II
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dryckesvisa.

s. 28.

Exercis minnen.

s. 30-50.

Register.

ACC. N:R.

No. 7221 : 1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Emil Jönsson

Härad: Luggude

Adress: Hornsbo

Socken: Väsby

Berättat av: J. J.

Uppteckningsår: 1941.

Född år 1861 i Väsby 1861.

Uppteckningen rör Min egen biografi.

skulle själv hålla mig med flyerts och
förskinn. Nu hade jag got nytt av mina
matematiska kunskaper, jernte att jag kun-
de handtera verktygen, samt göra ritningar
över alla förkommande modeller av allting.
Min läromästare hette P. P. Malinsten och
var skunnig over vinklars grader eller cirkels
regler over praktiske kunskaper genom mång-
årig erfarenhet hade han. Han var boratt i Ing-
elsträde by i Väsby församling, 1/2 mil ifrån
mitt hem, så att varje lördagskväll så länge
min Mor levde, gick jag hem och blev hemma.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7221: 2.

2.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mesta delen av söndagen. Jag hade alltid sällskap
hemåt med en arbetare som varit i fem år på verk-
stan, hos Malmsten, när jag kom. Han hade årslön
150 kronor och mat och logi. Vi skulle arbeta från
klockan fem om morgonen till klockan åtta på qvällen,
en timmes middagsmåltid, men klockan blev ofta
niss om kvällarne. Denne gesäll hette Johannes Lars-
son och var lantbrukare från Årsnäck, varför
han arverk från mitt sällskap innan vi nådde fram
till Nygård. Jag gick så på den uttagne av ålder be-
gagnade kyrk-stigen, över Storegår rakt emot kyr-
kan, över Trägalycke, Tinapalycke, prästgården, men
der hade jag en farlig passage förbi prestens trä-
gård, der mötte mig alltid en stor hund, som gick

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7221:3.

3.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lös och var ornnuttig. Han ville dyka på mig vart
ögonblick, hur mycket jag lockades med honom, så
måste jag gå baklänges förbi trädgård, igenom hela
gårds-plannen och ett långt stycke ut på landsvägen
vid prästgårdens framsida. Malmsten lmnade mig
en "blydagg" (en blykula ombunden med flätade lä-
der remmar) som jag skulle ha att försvara mig med
i fall hunden ville hugga mig i strupen. (Samma
hund låt sedan mera en bonde ute på landsvägen.
Bonden skrämd prästen som var mycket gammal
och dog samma dag). Ofta var det kolmörkt och
regnade, men jag visste ju hur min kära Mor
längtade efter mig. Jag fick nu veta, att en vagn-
snakare påfordras att göra allt slags snickeri.

Skriv endast på denna sida!

som nämnas kan. Teke alenast vagnar, alla slag och åkerbrukeredskap av trä, utom ären lik-histor, snöbler, lagghärl, smör-kernor, svarvade saker, sadel och bogträ, liksom byggnadssnickeri och snickineri, m.m. Den gesällen jag nämnde som sällskap om hemsägen, han hade lust att lära sig räkna, och om kvällarne satt han vid lampskens och griffeltavla, i dräng-kammaren med en räknestock med sig. Jag låg då och klätt, i sängen och undervisade honom hur han skulle sätta upp talet och räkna ut det. Lyset fick han själf betala. En tacksamhet höll han mig med blyertspennor. Alenaten hade 7 barn. En flicka dog i lungrot, 10 år, under tiden jag var i läran. Föräldrarne blevo 80-åringar. Sedermera dogo de andre barnen så små som den äldste sonen Jöns Tetter, som blev vagnmakare. Verkstaden

Skine
ärgande
Wäsbys
1948

Uppf. av Emil Jönsson
Hornborg
ACC. N.R. M. 7221:5
Född 1861 i Wäsbys

57.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bestod av ett lågt rum, i alnar i kyrkant, och endast
endast lösa bräder lagda att ställa hövelbänkarne
på rundt väggarna, men snidt i rummet, der hjulstolen
hade sin plats, var bara marken till golv. Vid ena
väggen var en murad eldstad, der lim kunde kokas.
Drängkammaren eller gesälls-kammaren, var en
liten, med dörr från verkstan, sammanhängande
kammare Gubbar och Salmar. På det ej bredare än
sängen var i längd. I drängkammaren hade vi två
sängar öfver varandra och en lervägg emellan
ett svinhus och drängkammaren. Vinter gnagde
leran och halmen av, så att bara vägg-stakarne ble-
vo kvar i nedre delen av väggen. Om sommaren
luktade det svin, om vintern, då svinen voro
slaktade, var det lika kallt i drängkammaren som
ute å trinstone som i svinhuset. Vi skulle ligga
två i hof i nedre sängen. Larsson och jag, skulle ha
haln i sängen, med bra underdyna och huvuddyna.

6.
samt en fotstöck fjäderdyna till overdyna. Höden och
värmen svällade så, att överkastens overdyna blev fuk-
tigt först och sen frös fast vid väggen, emot oss gonen. Men
vi frös ej mer än genast, när vi kröps i bädden. Malensten
hade ett större hus, bonings-huset, der han och familjen
logerade. Han var tillika husar och skulle ärligen ut på
Ljungbyhed i tjänstgöring. Under den tiden skulle den
Larsson och jag vara försörjaren. Men redan ätla dar
innan mästern skulle ut på heden, begynte han gå till
förmans rothållaren och putsa munderings-persedlar,
hette det, men i själva verket var han ute omkring
hos bönderna och samlade supar, ty varje kväll då
han kom hem var han något rusig. Men han
hade så kallat "gott ölsinne", så att han narrade
oss att skratta omättligt över sitt skämt. Han
hade på visst sätt "gökar" till gods av vem han
råkade, ty han var hela byns barberare. Tsyn-
nerhet om lördagarne kunde han knappast

göra annat än klippa hår och skägg på folk
och därför fick han: "tack ska du ha, kom der
bort så ska du få en göh". Han gjorde och en
massa småtjänster såsom, svarva en ny tun-
netapp, göra en tappe-rock, och trätte-tröskel
till mor, eller nya träklackar i trätofflor, osv.
osv. Han brukade aldrig skriva opp någonting,
eller göra böcker, utan skulle komma i häg,
allt, minnet, samt för övrigt lita på allmän-
hetens och hundernas rättvisa. Därför blev
han nog ofta lurad, men mest blev han lurad ge-
nom borgens förbindelser. Han förlorade på en
enda bordes konkurs tolv hundra kronor, jämt
den summa av 40 kronor om året, som varje
lurar var tvungen insätta i en kassa. Han
hade tjänat i 30 år. Men jag uppmanade honom
att göra bok över vagn-rörelsen och hans familj
hålland. mig, och jag lärde hans son att skriva

i looken. Under de tre veckor mästare Malnsten
var i tjänstgöring som husar, voro vi ensamma Joh:^s
Larsson och jag, på verkstaden. Men som det all-
tid var stor brädskä, så arbetade vi också av
alla krafter. Vi begynte vårt arbete kllockan tre om
om morgnarna och höll i till kllockan nio på kv-
ällarne. En smed hade vi ju på vår sida, och
de skulle ju göra beslag. Jag minns vi hade, eller
Malnsten hade beställning på 14 hästräfsor och
fyra nya vagnar, och mycket annat, förutom
lagning, julst vid det tillfället. Ändtügen när
vi stridt så godt vi kunde och han hörs hem
så fingo vi vars tre kronor i drickspengar.
Tiden gick och jag lärde ju allt, och en tid der-
efter skulle jag och verk-gesällen Joh:^s Larsson
göra ett fjäderwagns-träverk vardera. Maln-
sten var gången ut och uträttade ärende i
byrn. Nu bar det sig inte bättre än att Joh:^s Larsson

som varit vagnmakare i sju år, stod i tankelöshet och räknade icke bättre ut det matematiska avståndet mellan ekornas i hjulen, än att han borrade lötarne fel, så de blevo helt och hållet odugliga. När Malmsten kom hem såg han att jag borrar mina hjul-lötar alldeles rätt och då upptäcktes Larssons felgrepp. Han blev halft vansinnig (jag fruktade för helt vansinnig) ty han kunde inte säga andra ord än: "djävlas, satans, djävlas, satans" (i tiorntal, tills mästern och jag sökte lugna honom, men endast efter flera dagar vågade Malmsten födra ersättning 20 kronor tillika med charabank-dörren, som han gjorde fel på samma vagn. Jag kom att stå högt och efter lärotidens slut förklarad fullkomlig. Om sommaren 1881 blev det så gott om sill vid Höganäs, Lerberget och alla fiskelägen vid Öresund och i Phelderwiken, att varje dag, i augusti och september månader priset gick ner ända till 2 öre pr val (= 30 sillar).

Så var det daglig trafik förbi Malmenstens hus, så väl som byns hela samhälle, med några små brukare som körde bera till lerkärlsfabriken i Höganäs, från Danhult. Dessa togo, alla åren, bura med sig (i synnerhet brännvins-bura) och vid hemkörslan köpte de sina lervagnar fulla med sill som de sutto och sparkade i, med träskorna samt sålde för 5 öre valen och 10 öre valen till slut. Folket i byarna blevo så överraskade av sådant pris att dessa gubbar (Johannes Öjansson, Lånc på Lungebacke, Nils Peter Munter, och Rosengren, i flera tvällar årad, kunde sälja sina sill-last, under hemfärden, utan att vika ifrån landsvägen. Aldrig någon människa aninades sådant sillpris. Malmensten uppmärksammade oss: bara äten sill, det är mycket billigare än bröd (det gick åt 16 tunnor råg om året till grovbröd i mästarens hushåll). I familjemedlemmar och vi 2, någon gång 3 arbetare

Vi läte oss ej nödgas i så fall och sillen gick åt,
Men husmor kokte in sill i socker, kryddor och
ättika för framtida behov och vi glädde oss, ty
efter några dagar togo inte lerkärrarne hem oss sill.
De kunde väl ej sälja, eller den blivit dyrare. Ef-
ter en månads tid kom en skräddare och hyrde
det halva boningshuset hos Malmsten. Köket skulle
således delas till två hushåll, varför en brädvägg
måste uppsättas mitt genom köket. Detta arbete
företog sig gubben (Malmsten) att ensam "macks"
med. Men dervid råkade han ställa en bräda
som dalade här och slog sönder en stopadunk,
1 2/3 liter, som ställts på köpsbordet. Dunken
var full av fotogen, som rann ner just och rå-
kade komma i en stor balja med den inkökta
sillen. Vilken ledsnad på de båda gamle över för-
lusten, men vi beklagade den ären. Dock tröstade
oss moran med att hon nog skulle köpa en ny sats,

och koka in, samt kasta ut denna som blivit
fördervad. Men vi märkte nog hur det sved i
halsen av fotogenen, hela vintern, när vi ätit sill.
Hon hade, vår kära matmor, endast sköljt opp silen
i vatten. Två gånger under tiden jag var i vagnma-
karläran fick jag "permission" för att vara hemma
och stoppa opp en Bergare och en Höns hök. Dessa fåg-
lar stodo oförändrade ännu 18 år derefter, då jag flytta-
de ifrån orten. Anders Nilsson i Gödstorp, Bergarens
och Anders Jönsson Ingelsträde hökens ägare. Som
föret märks, så gränsade svinahuset vägg om
vägg med drängkammaren. Varje vår köpte mä-
ster Malmsten ett par smågrisar, reparerade kätten
nödtonligt och födde opp grisarne för att slaktas.
En vacker morgon kom Malmstenskan och be-
rättade att då hon skulle födra dem, så voro gri-
sarne försvunna. Uppståndelsen blev stor, sedan
på alla naboarnes åkrar stod mer än almhög och

man tordes ju i springa i sädesfälten och söka
efter svinn. Vi blevo kommanderade alla man ut
huse för att gå vakt omkring rabaarnes åkrar.
Bort på eftermiddagen fick jag syn på dem på en
höstväg på Hans Nilssons ägor. Jag tillropade då
dem jag hade inom hörsäll, att springa en annan
väg och komma in i Hans Nils gård och öppna vånga-
porten samt stänga de andre, så att jag skulle
driva grisarne in i gården och stänga dem inne. Det
lyckades få dem in genom porten och stänga dem
inne, var på Joh: och jag efter "par föresjagt" i gård-
ens alla hökar, greps var sin och leuro dem hem
till sin vanlige arrest, som ytterligare måste bespi-
kas för att förhindra vidare flymning.
Bland alla Ingelsträdesboar Måhstoms kunde
var det ingen som vi längtade efter så mycket som
en gammal bonde Nils Svensson och kallades Möllare för
han hade varit möllare. Han hade fått gjorda flera

nya vagnar, men en hade han ännu beställt
för två år sedan. Hjulen lågo halffärdiga, men läng-
re hade det inte kommit. Nu brukade Nils Loms-
son komma och fråga om hans vagn var färdig, varje
dag, på verkstan, med undantag av de dagar han
hörde till Helsingborg, efter varor till handlarne. Han
sötte i just så nära, och men kom likväl. Sedan
på gården begynte han smila, och när han stod i
färstion och öppnade verkstadsdörren på halv, så sa
han: "go da, ha ni inte så en fattig bonde kan få titta
en boss tobak?" Mäster svarar: jo, kom in. Han smilade
då, men så hade han näsan tvärt avslagen midt på.
Han hade en gång i fullan fallit av vagnen, en gång för
många år sen och slagit ansigtet i snakkadamenen.
Förre var han möllare, men nu rik bonde. Han vistte
reda på allt som tilldrog sig i hela byn. Malmsten tar
sa tyset ut sin blöte tobaksluss och passar på att
smäcka den i örat på Nils Möllare, eller i hans hand

Men då låtsas denne blö rasande och springer efter Malmsten och ska slå igen. De kretsar några varv kring hjulstolen eller någon ny vagnskorg, men allvarat att slåss är inte stort, ty mästern lovar möllaren en ny buss om han vill upphöra med förföljelsen. Han tar sin tobaksrulle på hyllan över huvudet, sätter stämjärnet till och skär emot hövelbänken en buss till sig och ger rullen till Svensson. Då tar mästern fram en brännvinsdunk, under bänken, och tar med ett glas, utan fot, tar själva en, och lämnar glaset till möllaren som håller det medan mästern slår upp en sup och sängen råder. Men inte alltid var det brännvin, men nästan alltid fotogen stående i en alldeles likadan lerdunk, under hövelbänken hos Malmsten. Så hände det att en storbonde skulle bjudas en sup och som vanligt tog Malmsten den förste. Han sväljde den hastigt "Hi det var fotogen" sade Malmsten. Hans Nilsson (bonden) ville mästern skulle söka doktor (läkare) men Malmsten tog endast en sup brännvin ovanpå och fick ingen skada.

Sådant uppträde med Nils Möllare var det ej just
litadant var gång han kom och denne visste nog
att Malmbsten hade brännvin, annars vågade han
inte smäcka örat fullt med blötbussen, som blev
sittande som murbruk i örat. Men hans brännvin tog
alltid fort slut ty levlig frekvens rådde alltid, men när
mäster "tröt på starket," togos leussarne mera med lugn.
Många släktingar hade jag i Jägelsträd by och bland
dem en handlande som kallades Halte Per, på grund av föderse
brympling. Hans hustru var cousin med min Mor. Hos
dem fick jag spörja att de hade "katta-avel," och en sorts
söderotiga kattar, sådana som aldrig förr funnits att
se i min hemby och deromkring. Som der myss var
blivet myfödda källingar, så beslöt jag mig för att kö-
pa en, och när Joh: Persson fick höra det, så tingsade
han även på en, och bestämdes vilken tid de skulle av-
hemtas, omkring en månads tid, fem veckor gamla.
Jag tog en liten korg med mig hemifrån, då jag nästa

Chamman

17.
Lördagskväll, skulle hämta källingen, men Johannes
Larsson menade, att en sådan unge kunde godt bä-
ras i handen, eller inknuten i en näsduk. Källingar-
ne skulle kosta 12 skilling styck. Vi gingo om lördags-
kvällen in till Halte Pers ochingo och betalte våra källing-
ar. Jag släpp min i korgen, der kunde godt den andre också
släppts, men vi skulle om 15 minuter skiljas, ty der
skulle Johannes gå snett över fälten från Ola Gök-
hus. Johs bar sin kattunge på armen att börja med, men
när vi kommit ut på vägen, måste jag hjälpa honom
att knyta ungen in i hans näsduk. Jag hade bundit
ett band om korgen, så min katt kunde inte komma, ut.
Min Mor hade också åtvärnat mig, angående transporten.
Klart oränsken var det, och stilla lugnt och skrek
gjorde de kattungarne, att det hördes långt väg. Men knappt
utom byn före än Larssons katt rev och slet och hoppade
ut, men han lyckades gripa honom och åter måste jag hjälpa
till att inknuta honom. Vi gingo så en bit, men ett tu tre

gjorde Larskatten ny revolution, rev och bet om-
kring sig så att Johannes svar och kastade hela knyttet
på landsvägen. Vi var då vid två broar, som kallas
för "Väll broarna, snitt i Ingelsträsk" snadek, der det om
vintern står mer än alnshögt vatten på båda sidor
landsvägen på 1000-tals tunnland. Källingen for ut och
sprang som en häst, men det var väl ändå mindre, annars
hade vi väl aldrig fått fatt den, men det lyckades för han
var ju tvungen att bli på vägen, i anseende till vattnet.
Kort därefter skildes Larsen ifrån mig och gick gen-
väg emot sitt hem. Jag sporde om mandagen att han
lyckats få hem kattungen. Som det som nämnts, var ett
stort vatten-område, dessa "naarna" (snaderna) kallades
också, "vasarna" (icke vassarna) och alla bönderna voro del-
ägare i dem, så brukade deras söner jaga änder i "va-
sarne", ty en massa änder kommo upp från havet
om nätterna. Jag fick ju också lov, om jag ville jaga
på deras marker, men jag var endast ett par kvällar

der nere, ty dels var jag trött och dels var det ingen lätt sak att skjuta änder om natten och vattenläten stoular hade jag inte. Men en av Malnstens nabo pojkar kom på verketan och omtalade hurudan jagt-tur och jagtlycka han hade en kväll, strax efter då jag varit i Wasen och fått intet. Han hade fått syn på en and som kom gående nere vid vattenet och med ett skott fälldes, men omedelbart kom en annan, och den anden rönt samma öde. Han tog dessa i förvar, och laddade dubbelbössa (framladdare, ty ännu hade jag nägon sett bakladdningsgevär). Snarast hade han hunnit sätta knallhattarna på, förr än en stor and åter kom upp ur vattenet och gick, då han ju fyrade på denna som blev liggande. Men då han ämnat springa fram, kom ännu en fjärde anka vinglande fram som också sköts. Men sen kom det inte fler änder på det viset, men han var belåten som det var. Jag och vi andre till Malnstens tyckte det var mycket

ovanligt. Några dagar derefter fingo vi veta att det var näste nabons änder som varit på sen dagliga promenad från Wasen, som fallit offer för den oerfarne skytten, som inte visste hur många kråkor sitta kvar på gärdesgården, av de tio, när man skjuter en av dem. Han fick ut med 2,50 kronor för varje and. En lördagskväll regnade det så mycket att jag beslutat ligga i drängkammaren och gå hem om söndagsmorgon. Jag somna, ensom var jag, ty Persson hade gått som vanligt. Men utåt natten vaknade jag vid buller i verkstan, mycket märkt var det och jag ströck en sticka för att se klockan, ja ha över tolv. Cypte på loftet över svinhus, drängkammare och verkstan, bruskade till gagnsvirkesupplag. Dit upp kunde hattar gå och hålla väsen, men i verkstan kunde de aldrig komma och fingo det ej heller. Jag låg och lyssnade om och tänkte kanske det var "rå" sådant som jag hört der hemma eller det kunde vara tjuvar. Alla dörrar

vara ju låsta, även drängkammardörren. Ty så emell-
anåt, men flyttades verktygen på hövelbänken, tyck-
te jag och det fortfor att stampa så att jag ansåg att
det snätte vara någon som plockade verktygerna
till sig, varför jag for opp, fick byxarna på och tändt
lampan och med en lera knöl på skäket i handen
öppnade jag hastigt drängkammardörren till verk-
stan. Men då blev ett förfärligt brak, ty vertygshyll-
an i fönstret vid Malmstens bänk vräkte ut och
skramlade ut allt verktygerna på hövelbänken. Det
var endast en stor katt, ej vår egen, som blev ytterligt
förskräckt och ville dyka på fönstret. Jag öppnade
dörrarne så katten sprang ut. Men jag var mest
förargad på den katten, därför att den inte skrikte,
ty då hade jag ej kommit att tänka på tjuvar. Det
hadde numligen förut förekommit, att en morgon klock-
an tre, kom Malmsten och kallade på mig. Hon ska se
så se hur den gamle Friberg (nästa nabo) stjälk bränne

ifrån Hatten Per. Jag gick upp och vi hölls dörren på glänt
och betraktade gubben, hur han drog ut ur bränn-
laget, och stack ett, ibland två trä, under var armen,
och gick på huk fram omkring sitt boningshus till
andra ändan av huset, där han sågade och högg trä,
och lade dem i sina brännas stackar. Men om dagar
ne rothögg Friberg, i Hans Nils skog, eller också hörd
han omkring i byn och tiggde tegelstensbitar, som han
förslade hem med hjulbör, och sedermera knackade sön-
der och lade i trädgårdsgångarne som röda lyste bland
grönt gräs och blommor och var den finaste trä-
gården i byn. Men denne smeden hade ett besvär-
skällymne, vid minsta anledning. Denne Friberg,
kom ofta in till Malnsten och ville att han
skulle skicka bud med lerkörarne efter / stop,
leränvin. Malnsten åtog sig alltid detta. Men
så skulle inte Fribergs häring få nys om det,
och därför skulle han komma att låta dunken

stå till Malmostens der Friberg själv kunde komma och dricka ur det efter behag. Han skulle därför ha dunken i en port vid sidan om svinakuset. Trägar-
darne gränsade och gubben Friberg hade många lärm-
de till porten för att helsa på sin dunk. Malmosten fick
somnaka ibland, annars fick han ju en sup för bevä-
ret, när Friberg hemtade dunken. Men så var Friberg
kärning och Malmostens kan göra vänner och Fribergs
kan gick ofta genom trägården och helsade på och de
omtalte hon att varje vecka måste hon skaffa hem
till Friberg 2 stopp brännvin på befallning alltid, an-
nars finge hon pist, och sade: jag är så rädd för
Friberg som för själva den om och räddare te,
för den har ja allri sett. Så kom Friberg till
porten och kärningen såg det, men det visste han
inte och hon loades aldrig "konsta" derom. En gång
kom en av Fribergs påga, Otto, med andan i halsen,
springande in på vagnmakarverkstan och bad om

han fick bli der, för hans far blev sprittande galen,
"bara för ja sa till honom, han kunde kyssa mig i
röven". Friberg var omkring 70 år, smidde inte, men
hade utarrenderat smedjan till en smed Ekunberg.
Denne och en annan smed som hette Kiant, bodde
på var sin sida om Malinstens hus, Ekunberg på
100, och Kiant på 150 meters avstånd. De voro goda vänner
när de träffades, men Kiant kallade Ekunberg för "Näbbet",
och Ekunberg kallade Kiant för Kianta "Nosen", då bara
en av dem voro på vår verkstad åt gången. De voro ju
båda duktiga smeder, men Ekunberg skulle gifta sig
med Fribergs dotter oaktadt hon sade ha arft sin fars
humör. Läsom exempel på Fribergs beserkerareri,
kan anföras att: det var en bra bonde Per Christians-
son i Tingelträde, som kom en dag (i den tiden Friberg
själv stod i smedjan, ett års tid innan jag kom i läran),
och sade: "Du får laga nytt plogskär, för det är ej
dugligt längre". "Tår jag", sade Friberg, "det är allt om jag

P. 24. 7. 29

vill, din satans bonne, stor näsa har du, men du
kan inte plöja med den ändå, tror du inte jag gör
som jag vill, släck elden, befalde han med hjälpen.
Elden släcktes, brännvin skulle hemtas och Friberg
fick en häpp och gick runt boningshuset och slog in
alla fönsterruter han kunde nå, och likaledes slog
han sönder allt porslins som inte hustrun hann lå-
sa inne. Fåtta dagar var han rasande, skickade
bud efter brännvin och bara drack, och hustrun må-
ste fly till Malmstens. Nu kunde ju Per Christens-
son flyttat till den andra sonen, Kant, med sitt
snide, men vågade jag fruktan för Fribergs rasri.
Nå ja, så sågs vi när Ekunberg och Fribergs dotter
med brudslöja körde, med lånt ekipage, att vigas
i prästgården. Folket i byn passade på, vid deras
återkomst, att med sina gevärs-skott, skrämma
hästarna i gropan, och även Malmsten stod vid
vägen och avlossade sex skarpa skott, högtiden till

ära. Bröllopsmiddag intogs strax efter hemkomsten.
en, och gästerna (ett fåtal släktingar) satta till bords
då en rik bonde från Färhults Gunnarstorp kom hö-
rande därför i något ärende. Han blev inläjusen, och
naturligtvis gratulerade han brudparet, men även
dig Friberg får jag lyckönska, för du har haft tur, och
belivit rik och fått så bra. Men då föll brudparet
särskilt på Friberg. "Jag har väl aldrig haft tur, utan
alltid slitit och släpat för de satans bönderna", och
dermed begynte han slå i bordet med knytnävarna
och begynte stryka ner bordsservisen, men en vuxen
son Anders Petter (sjöman) grep honom och ledde ho-
nom upp på loftet, men där förbjöd han att slå med
knut-händerna i loftet och svära, så sonen gick upp
till honom med en flaska konjak och slog upp så
många supar att gulben snart somnade från allt
ihop. Bönderna i Ingelsträde by had en slags
periodisk supare-lusta eller vad man skall kalla det.

De gingo flera veckor, var på sitt hemman och arbetade, kommo och tittade till oss, talade om nyheter och varo nyktra. Men så tog det på dorn, att först 2 eller tre, begynte på ett ställe, dricka gökar och suppa, röka och prata, men aldrig spela kort. När de varit en halv dag på ett ställe gingo de till ett annat ställe, fingo mat och fylle, och fanns ej sådant, så anskaffades. Då det blev ut på natten gingo de hem, men dagen efter, gingo de samme till ett tredje ställe, och det blev det samme igen. Där de helsade på följde mannen med och desto större skara blev det, så att hustrurna blevo förargade över det kalasandet. Ibland kommo de midt i natten och begärde inträde. Det kunde fortgå i en hel vecka, så 10 a 12 personer voro i sällskap de siste dagarne. Sen kunde de hålla upp en månad igen. Men värre skulle det bli, ty nästa året, var det en som hette Pål Svensson, som fick rättighet att sälja bier till arhemtning

men ej att dricka på försäljnings-stället. Malmen
hade så en björkeplantad fyrkant med brädbänkar
alldeles utmed landvägen. Dit kommo birdrick-
arna dagligen, men han hade brädt arbete så han
hade ej tid länge att sällskapa med dem. Vi andre
voro ju nykterister. Men så en lördagkväll samlas
des så många birdrickare, att de funno förenligt
slå sig ned vid andra sidan om Malmens trägård
der ett tunnland björkeskog med vacker grönska
var belägen. Då blev ju nästan tvungen att delta
ty som den Frant bjöd fram ståtligt, med 100 flaskor
jernt 100 flaskor beer på en gång (halvbiir). Bland bön-
derna var särskilt en Truls Nilsson i Östergård, som
brukade sjunga vid Bacchifester. Jag och Malmens
familj sitta i en burså och lyssnade på hans van-
liga visa: "Förr skulle havet torka ut, Förr vän-
skapen till dig tar slut, Ty skönhet försvinner, Och kärlek
förgår, Men vännskapen varar i döden." Ömse-

tidigt bjöds på alla håll, och fruntimren snäste
komma med sticktäcke (filtar voro okända på den
tiden) och dynor att hölja på några "slag", som ble-
vo kvar liggande på platsen, ända till solen stod högt
på söndagsmorgonen. Men det påstods att endast
de som förut förtärt brännvin, blivit överlastade.
Nad vidare äventyr med dessa tre sneder och
mycket annat som inträffade under min lärotid
hos Malinsten, blir för långt att här onntala. En-
dast att järnväg utstakades, av en ingenjör J. J. J. J.
Jörle var verkställd. Andra året blev den färdig,
och genast blev först en, sedermera en bonddräng i hjul-
börda, ty inte vet en lokomotivförare att det bull-
rar i en tom arbetsvagn, på den tiden, lika mycket
som från tåget, men han kunde hålla visselpi-
pan öppen genom lyar. Fart ska hållas, inte kan
sättas av och bromsas, tvönder må akta sig själva.
De ha ännu samma värde som när schackspillet uppfanns

Jag skulle ju också ut och exercera beväring under lärotiden hos Malmen. Vagnmakarverkstan var en trång, rumslig lokal av alnar och lika alnar på vart vis, tre alnar höga väggar senen höjden i rummet ökade något, derigenom att jorden utgjorde golv och endast lösa bräder lades att gå på vid varje hövelbänk. Det var således endast plats till tre hövelbänkar, och om någon gång en fjärde man legdes, en föregående lärning Hans Jönsson från södra Parhult, så måste han ha sin hövelbänk i förtugan. Det låga rummet uppfyllt med det fina sågspåns dammskorpora luft, och det till ytterlighet stränga arbetet, orsakade värk i armarna och sömnlöshet de första veckorna. Inga maskiner fanns i den tiden, utan allt skulle gå med handkraft. Så kunde jag stå och draga svarven i flera dagar i rad, om hjulnar skulle svarvas. Malmen höll järnen, men om mindre saker skulle

svarvas, så fick vi själva trampa svarven och ännu
trettio år derefter hade jag värk i höften efter svarven.
Att skölja ned dammet eller svalka sig ned, så hade
vi en segelgarns-stropp om halsen på en gammaltys
flaska som vi hängde ner i brunnen och halade upp
friskt vatten. Ingen bryggare på landsbygden, ej
heller beagare eller slaktare, brukade passera och
bejuda ut sina varor i den tiden utan "var bekyttle"
sig. Malnsten hade stor trädgård, och när den skulle
planteras med potatis, måste vi först ut alla stenar
och gräva i ett par dar och jag förslög att de skulle
plantera ett lusthus långt från landvägen vid an-
dra sidan och det vann gehör och vi gjorde gräsbänk-
ar. Men hassleplantor kunde vi få i Hans Nils skog
men det var ej tid utan jag och Malnsten skulle
lockas ett om natten gå till skogen och ha spadar
med oss gräva opp ett tjog eller fler om vi kunde.
Det lyckades vi satte dem och vätte gjorde de och äro

stora hasselbuskar i denna dag. Nåja, det var sålunda en icke oangenäm omvärld i tillvaro när man skulle ut och exercera. Strax på nyåret stegade fjärdingsmannen i socknen, omkring för att personligen kalla de som det året 1881 skulle exercera, och ofta fick han ha mycket besvär för att träffa dem, ty de gömde sig under på många olika sätt, och en persons beväring, måste krypa fram ur själva spiskammaren, berättar fjärdingsmannen, efter visitation på ett ställe. Några reste till sjöss ett år eller halvår inman och blevo skrivna på sjömanshuset, så att då de senare vistades på landet voro de ej till finande och blevo på sådant vis aldrig kallade till mönstring. Några löste ut prestbetyg, till utrikes, eller obestämmd ort, reste över till Danmark och kommo igen efter några dagar och undangingo på det sättet att bli inkallade. Många rika personer försökte

på alla vis, genom att smuta läkarna att ut-
giva skriftliga intyg om de värnpliktigas odug-
lighet till krigstjänst. Påkade det bliva mönst-
ringsdoktorn, så han skre intyget befriad, men som
man ej på förhand visste vem som blev mönstrings-
doktor, så löste eller skaffade de sig intyg från flere,
läkare. Nå ja, efter att ha fått kallelse med
tillika kungörelse i kyrkorna, skulle vi en morgon
vid 10 a 12 graders köld, i sällskap med fjärdingsman-
nen, i snarv månad (vilken dags dato, påminner jag
ej) infinna oss i Helsingborg, klockan fem på morg-
nen, för att mönstra på rådhuset inför krigs-
herrar. Rådhuset var ett litet gästenshus i un-
dervåningen och tegel i övanvåningen, som låg
nära snutt på torget bakom stenlockersstatyn,
(som då ej fanns) och vid sidan om nuvarande råd-
huset. Der det nuvarande nya rådhuset är beläget,
var i den tiden ett fem a sex alnar högt plank, omkring

en sandig plats der "Prinsens husarer" (= Carl XV:s husarer) övades under en ryttmästares pisk-klattek-
ar. Vi voro beordrade att vara framme klockan fem.
På torget framför rådhuset, samlades den ena skaran
efter den andra, ledsagade av fjärdingsmännen
och mottogs först av länsmännen, som sökte så
godt sig göra lät ordna de långstyriga ungdomarne
att först sitta på en öppen vagn i 10 graders höld
i tre timmar och derefter stå stilla i timtals på
torget, var ej vidare angenämt, utan framkallade ju
stampningar och rörelser. Men gammal länsman
som hette Leth, från Allerum, var tydligen för-
gammal att kunna sätta någon synnerlig respekt
i sin skara. Så fort han vände ryggen till, så smög
någon av pojkarne sig till att springa fram och
sparka bak i hans kapprock, så att den lyftades upp
att han kände det. Men innan gulben hunnit vän-
da sig om, för att se vem det var, så hade den

skyldige redan återtagit sin plats i raden och stod helt oskyldig, under det de andre skrattade godt åt det lyckade upptäget. Möjligt kunde också vara, att den gamle godsnorige gubben, märkte vem det var, men ville inte välla den skyldige någon förtret. De voro nog gamla goda vänners söner från herrsocknen. Efter ungefär en timmes väntan, i den starka kölden, blevo vi insläppta på rådhuset, i ett stort rum, som rymde hela contingenten från ett par socknar. Men förmodligen kom nog endast en socken i sender. Detta rum var upphettat till den grad, att vi samtelige blevo så "knevel-häröta" genom den hastiga övergången från köld till värme, att det var nästan omöjligt att knäppa opp krage- och skjortknappar, utan vi fingo hjälpa varandra av omö kläderna. Vår vakthavande korporal öppnade dörren till commissions (mönstringsherrarnas) rum, skulle två stycken pojkar måkna inträda. Vår länsman

för att dermed vinna befrielse, men denne tittade
knappast på läkare-intygen, utan kastade dem åt
sidan på ett bord. Således föraktade han sina colle-
gers diagnos helt och hållet. Det berättades från fö-
regående års bevärnings-mönstring, att doktorn som
hette Stenkula, blev av en beväring lemnad ett lä-
kare-intyg och efter att som vanligt, ett ögonblick
betraktat det, förargad kastade det åt sidan och
utbrast det kan jag inte läsa. Men Anders Lar-
son från Gössarp, i min närhet, vågade sig fram
med: "Ursäkta, herr doktorn har själv skrivit det."
Doktorn griper lappen ånyo i det han säger: "Ja så,
då är det en annan sak", ja mi blir fri! En av
herrarna utropade: "Casseras" och glad i gången går
Anders Larsson ut och salunga inträffade, att
en av de jelfriaste och starkaste pojkarne i
Wäsby församling, blev "kronvrak", då deremot
många både svagare och lytta blevo approberade.

Text. En av de våra hade mistat två fing-
rar på högra handen, men levde ändå appro-
berad. En av mönstringsherrarna var hette
Gottthard Wachtmeister på Linnestorp. Men
den historien om Anders Larssons doktorske-
tyg hade haft sitt förspel. En gång i tiden då An-
ders var i 13 års-åldern, var han gången till sin
nabo Måns Pers Nils, för att på inneverande lör-
dagsekväll få denne i sällskap med sig till någon
excursion. Men som nu Nils icke fick vara fri,
förr än han hjälpt till med grällsysslorna, och
Anders sålunda skulle hjälpa Nils att skära hack-
else till hästarna på det Nils skulle desto förs-
bliva fri. Nils lade i och Anders drog i vevan på
hackelse-maskinens svänghjul, samt sparkade
undan hackelsen med foten, fick kniven, med
våldsam fart och kraft, fast i benet och skar
ett förfärligt sår i närheten av ankeln. Anders

sprang, så gott han kunde, hem. Blodet ström-
made och när hans mor fick se honom, svimmade
hon först, men spade sig och fick en stor kettel
med kallt vatten och det skadade och blödande be-
net deri och lindade om såret, så blodflödet stilla-
des. Hans far blev rasande när han hörde hur
det tillgick att Anders skurit sig, och oaktadt som
ju befanns sig i ganska svår belägenhet, så fick han
sig en omenstidig hop med prygel till på köpet.
Det blev ingen anräd än att Lars Jönsson näste
dagen efter, köra till Helsingborg med Anders, till
doktor Stenkula. Sedan doktorn förbundet såret,
blev tal om värnpligten och om olyckshändelsen
kunde förorsaka framtida men vid fullgörande
av bevärnings-tjänsten. Doktor Stenkula förklarade
då att Anders bleve oduglig dertill och gav skriftligt
intyg derpå. Men nu 8 år derefter, då intyget
föreviades, kunde doktorn i hastigheten läsa sin egen

skulle skräla "krona-vrak", när de ej hade cohard
på anöressan, dels därför att krona-vraken ansågos
vara skyldiga att bjuda på förtäring, därför att de
blivit fria för exercisen. Den lille sonen August
som blev Casseräs erbjöd sig frivilligt att bjuda på
oss andra ifrån vår socken, men vi andra förlöjades
honoren, utan i stället ska vi bjuda på dig hela tiden.
Lå skedde, och efter intagen middag som bjöds även
på fjärdings-männens, förs vi åter hem och derefter ar-
betade vi på vårt dagliga, jag på vagnmakariet.
Lå efter några veckor och ytterligare omständliga
kungörelser i kyrkorna skulle vi infinna oss, en
av de förste dagarna i maj månad, i Lödra Wram.
för att derifrån marschera om natten över Löderåsen
till Ljungby hed. Proffert voro vi i kungörelserna för-
lejudna att med-taga till exercis-platsen, men så-
dant hade årligen, i många år förut kungports,
men ingen ända beväring åtlödde, utan alla hade

koffert med sig, och även jag, och aldrig sminta
anmärkning derom. Det gjordes av något befäl. Vi
voro ju befälda att medföra skjortor, strumpor, Calb-
senger, toalettsaker, samt näl och träd. Således var det
ganska onödigt att förbjuda medförandet av koffert.
Dessa koffertar snäste vi lega skjuts till, ifrån
Södra Wram till Ljungby hed, över Åstorp, ty vägen
ansågs onra backig över åsen. Vi kommo till Wram
med hästskjuts och naturligtvis, såväl vid av- som
hemresan, skulle vi in på Fleninge gäst-givaregård.
Vi nådde fram till Södra Wram vid middagstiden
och blevo mottagna och uppräknade av en officer,
vars efter viingo inkvartera oss efter behag i bond-
gårdarne deromkring. Att koffertarne voro väntade
på Ljungby hed, kunde man första derav, att ofant-
ligt vidlyftiga brädeskjul voro uppspikade vid eller
i samband med margetonteri för varje kompani.
Dessa hundratal koffertar blevo insatta i dessa

skjul, bestående av takstol vid takstol och fick betala en krona för varje koffert, men blev regnväder så betydde inte brädtalet mycket, ty vattnet strömmade då i fördjupningen mellan varje takstol. Efter att i Wram ha ombesörjt skjuts till våra koffertar, blev omsorgen att få logi, samt om något kunde fås att köpa på samma ställe, så var det så mycket bättre. Men innan vi hyrt logi, fingo jag och ett par sällskapare spörja, att till Nils Pers, en kringbyggd bondgård, fick man middag för 75 öre, äggkakor och fläsk, samt bröd och filbunker, som vi först förvissade oss om. Men derefter blev logifrågan den mest angelägna och på det ställe der vi ätit, var alla hus borttvingade. Vi voro fem personer i sällskap av våra, som fingo hyra "salen" på en bondgård, nära korsvägen, som hette Askelunds. Men det var förenat med farlighet att gå ut på gården, eller ut för att köpa läsk-druck. På stället der vi logerade fingo

vi intet, utan ligga på bara golvet, utan andra säng-
kläder än våra egna kläder. Slagsmål hade genast
uppstått vid framkomsten till Wram, emellan en
stor Bjursing, kolkuggare ifrån Bjur, som i del med
en liten kolkuggare ifrån Höganäs, som hette Lind-
ström. Ett litet tre, fick den store, gricht tjogvis kn-
yttrars slag i ansigtet, så att blodet strömmade ned
åt bröstet, men han bara svor, och utlovade an-
skaffa bataljoner djävlar, som han skulle hermta
dit och då skulle vi alla få tillräckligt med pyggl.
Men åter fick han nya saker och vi omkringsittande
Kullaboar uppmuntrade den lille Lindström med hand-
kappningar och hurra-rop. Men Lindström måste
byta ut mössan, som var ultra-marinblå, ty fram-
mot kvällen kom också de utlovade bataljonerna,
i form av en stor skara Billeholmare och Bjursing-
ar, för att fortsätta slagsmålet. Men de flesta be-
väringarne voro i sina logi, så att kuskarna måste

freda sig med vagnsharnlarne mot den vilda skaran. Men svordomar och rop fortforo till fram emot klockan ett på natten, då vi voro beordrade av officeren att komma till Nils Perssons kringbyggda gård för uppställning. Fredstörarne hade dock avlägsnat sig, och fast vi ingenting sovit, gingo vi till oröret så tidigt att vi anlände några minuter före den utsatta tiden. Der hade nog ej heller sovits mycket, ty somliga galde som tuffar, andra sjöngo slagdängor, corus och åter andra högljudt pokulerande, talande, allt i ett sorl som dock hastigt tog slut, när officeren trädde ut på gården och befalde trumslagaren röra trumman. Han hade bott i gården. En och annan blifvit syntes. Snart voro alla tillstädes och uppräknade, som föregående gväll uppräknats och låget över "Alperna", Löderåsen, tog sin början, under sång av dem som hade ro av att sjunga när blifvarne allt tätare flammade. Hornknarsen

hördes med sitt "ärp snärp" i klöverfälten och en
och annan regndropp begynte falla, men det blev
intet större regn den gången och ingen åska heller.
Vi kommo att gå tätt förbi ett gammalt hus,
och just som vi voro framme, öppnades ett fön-
ster på övre gavlén, och den härligaste musik, av
fioler och flöjt, strömmade oss till mötes, och av
oss mottogs med stormande jubel. Vi kastade
våra mössor högt i luften och hurra-ropen skal-
lade i den tidiga morgonstunden. Vi visste inte
då vilka de artige musikanterna voro, men de
vor de sedermera berömta "Berndarne". Detta
var det endaste behagliga avbrott på hela vandring-
en. Aldrig hade någon av oss heller sett så mycket
sten, som omkring Bernd-huset. Efter en stunds
vandring kommo vi till en å, med endast litet vat-
ten på botten bland stenarne. En lång spång
av efter varandra fogade ek-plank i längd och

fem och sex alnar över vattnet, samt med en ledstäng vid ena sidan och tälde ej bära över än två personer åt gången. An kallas längen nere för Wälingerån, och flyter ut i Skelderviken. Uppåt gick vägen över "Drakasa lid" upp på landsbygden på Göderåsen. Löss och annan ganska förfallen bondgård passerades, men det var långt emellan dem. När tröttheten verkade att sången tystnade oaktadt uppmaning av befälet, att sjunga, så befalldes att slå marsch på trummor som gav echo i granplanteringarne vid båda sidor. Vi kommo fram till Stenestads kyrka och fingo fem minuters rast. Endast fem minuter, det man är trungen till, "det onåste man göra", sa Torna Lars-
en. En kamrat föreslog, att jag och han skulle hal-
sa på en smed som nyligen bodt i Höganäs, hette Ny-
lander och bodde på kort avstånd. Sagt och i fryspr-
ångemarsch for vi ut kanske trehundra meter

från kyrkan och in i en gård som låg orredelbart
vid vägen och vi in i boningshuset. När smedens hu-
stru fick syn på oss och hörde att det endast var fem
minuters rast, så grep hon en stor filbunke och satte
på bordet samt bredde smörgåsar, gav oss var en horn-
shed, skyndade ut till sin man i smedjan. Vi slu-
tade av filbunken på stående fot så mycket vi emel-
lan pratet kunde svälja. Smeden kom in, svart och
sotig, några hälsningar växlades och med näsduken
avtorkades det som hamrat utanpå västen, och åter
i frysprång tillbaka till truppen. Men den var redan
uppställd och befälet begynt fråga efter var vi tagit
vägen, när vi instälde oss och så var det genast marsch
igen. Efter ytterligare ett par raster kunde vi skyn-
ka heden i dimma som ett hav. Vi fick några ören
vid någon av rasterna. Dessa pengar delades ut av
officern, och kallades "marschpengar", troligen femti
a sexti öre på man. Vi hade då gått två mil. Efter

en mycket brant, smal halvväg på åsens sida begyn-
te vi kunna se huru gamla soldater marscherade
på Bonarps hed. Ingen människa var tillstädes
för att ta emot oss, utan trötta och svettiga stälde vi
oss två och två med ryggarne emot varandra, dels
för att stödja och dels för att värma varandra, ty i
morgondimman blev kylan överhandtagande på svett-
ningen, och att så värdeslöst äventyra ungdomen
för garlig förkylning, blev säkert orsaken till flera av
kamraternas innan nästa år inträffade lungotsdöd.
Viingo, nu stå och åse huru militärerna lupo horts
och tvärs med armbågen rakt ut helsande på var-
andra, samt viingo och beskåda officerarnes, som
vi tyckte, "torige" uniformer. Ändtligen blevo vi upp-
ställda efter två timmars väntan, för att tåga till
Herrevads kloster, för att ikläda oss kronans kläder.
Der voro, utan för förråds-huset utlagde stora bunkar
med kläder. Varje sort i sin bunke, så byxor i en,

rockar i en annan, mössor i en tredje, halsdukar, i fjärde o.s.v. Vi skulle ju ha allt tillbehör, ty vi skulle ha en halfskinspåse att lägga linnerock, linnebyxor och en linnepåse och en kappa läggas utanpå. Vi kunde ej bära allt på en gång, utan fingo en marsch till, om eftermiddagen efter tält, gewär och bandolär. Vi skulle passera i en enkel rad i gäsmarsch förbi varje klädesbunker och det skulle gå raskt undan så att tid till något utväljande av passande eller ej kunde ej ifrågakomma, utan man måste dra till sig ett par byxor, eller en rock, och fortsätta till nästa bunker. Enda man kunde, var att se tyg som såg nyare ut än de mest slitne och dra ifall det gick för sig, men få annars passande storlek var ett lyckträff. Därför hände ju att långleenta karlar fingo korta byxor och tvärtom. De som gingo sist i raden måste ju ta det som fanns för sig om det var eller icke var passande. På samma ställe der vi gjorde halt, skulle vi genast avlägga våra egna kläder.

Forts.
M. 7301.